

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԼՈՐՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ՎԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆ
ԲԱՆՎՈՐԱ-ԳՅՈՒՂԱՅԻԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Մ. Գ. ՔՐԵՆԿԵԼԻ

ՄՈԾԱԿՆԵՐԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏՆԵՐԻ ՀԵՏ

Բեմադրություն 4 պատկերով

Փոխադրեց՝ Ն. Կ. ՄԵԼԻԲ-Շահնազարյանց

ՔԱՂԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ — 1930

891.71

\$ - 97

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

ԲՈՒՐԺՈՒԱԿԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐ.— Կապիկի դեմքով, ամուր ծնոտներ,
պղած աչքերով, գլուխը քաշալ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.— Ուռած, փքած մարմնով, մեծ բերանով ու քթով,
գլուխը անմազ:

ՋԵՐՄԱՆՏԻ ՄՈԾԱԿԸ.— Անափեղուս-դեներալ, շարժուն և ջլալին:
ԶՈՐԱՊԵՏ (ատաման).— Ջերմախոտի մոծակ, սառնարյուն:

ԹԻԿՆԱՊԱՀ.— Կոտրատվող ֆրանս մոծակ:

ԾԵՐՈՒԿ ՄՈԾԱԿ.— Առանց բեխի ու վոտի:

ԱՌԱՋԻՆ ԵՐ ՄՈԾԱԿ } Գեներալի կանաչքը, կոտրատվող,
ՅԵՐԿՐՈՐԿ ԵՐ ՄՈԾԱԿ } քրքրվող:

ԳԼԽԱՎՈՐ ԳՐԱԳԻՐ.— Գզգզված մաղերով մոծակ:

ԲԱՆՎՈՐՆԵՐ.— Կիզահողում (տորփատեղում)— չորս հոգի:

ՍՏԵՓԱՆ ՊԱՆԿՐԱՏԻԶ.— Փելդեր 40 տարեկան, քիչ ճերմակ մա-
զերով, լուրջ դեմքով:

ՓԻՐԱՊՈՆՏԻՆ.— Գլուղացի ջառահ կին 50 տարեկան, խորա-
մանկ, կնճռոտ դեմքով, գլխին աղլուխ:

I ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԱՅԻՆ

II ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԱՅԻՆ

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ

ԳԻՇԵՐԱՄՈՒԿ

Առաջին պատկերից հետո, նույն անձինք կարող են ուրիշ դեր
կատարել հետագա պատկերներում, ինչպես բանվորները և
մյուսները:

Հրատ. № 1209

Գրատ. № 3053(բ). Տիրաժ— 3000. Պատ. № 244

Պետհրատի յերկրորդ տպարան Յերեանում.

ՊԱՏԿԵՐ ԱՌԱՋԻՆ

Բուրժուա մինիստրի առանձնասենյակը: Պատերից կախված են քարտեզներ յեվ հսկա թնդանոթների, զրահակիրների, անբոսայանների մոդելներ: Պատերի տակ պահարաններ զրքերով ու թղթերով: Սեղանի վրա դրված են թնդանոթների, բոմբերի յեվ ուրիշ ռազմական գործիքների մոդելներ յեվ խեղդող գազերի ու քիմիական հառագայթների նմուշներ:

Յերեկոյ յե. առանձնասենյակը լուսավորված է յեկեկտրական լամպայով, սեղանի մոտ նստած է կապիտալիստը յեվ մինիստրը:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—(Սիգարը ծխելով): Մտքներումդ պահեցեք, վոր բանվորներին վոչ մի զիջում չպիտի անեք:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Հանգիստ մնացեք, քանի վոր այդ ձեզ ցանկալի չէ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Դուք լավ գիտեք, վոր այդ աղքատներին հենց վոր մի փոքր զիջողութուն եք անում, նրանք վոտներին առաջ են դնում և յերեք անգամ ավել են պահանջում: Նրանցից մի քաջվեք. փառք ասածու մինք դեռ սրածայր խշտիկներ ունենք: Հենց վոր սկսեցին ցույցեր անել, գնդակահար արեք: Մի փոքր արյուն առնելը... հա...հա... հա իսկի մնաս չի տալ:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Հասկանում եմ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Կոմմունիստներին պետք է վանդակում փակել, քանի այդ սատանաները ազատ են, յես չեմ կարողանում հանգիստ քնել. ամեն ոք սպասում եմ, վոր նրանք մի նոր ոչին պիտի խաղան (բաբկալացած) նրանց մասին հենց վոր խոսք է լինում, արդենս խառնըվում է:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Կոմմունիստների վերաբերմամբ, յես ինքս ամենայն ուրախությամբ միջոցներ ձեռք կառնեմ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Ինչ վերաբերվում է գերմանական հողերի բռնագրավման, այդ մասին վոչ մի զիջում չի կարող լինել: Այդ խոզերից յոթը կաշի պետք է քերթել...

ՄԻՆԻՍՏՐ.—(Քաղցր ժպիտով) Ամենայն ուրախությամբ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—(Հանկարծ մտաբերելով). Ինքն ըստինքյան հասկանալի չե, վոր պետք է քերթել բանվորներին և գյուղացիներին կաշին ել: Գերմանական կապիտալիստները մեր բարեկամներն են և դաշնակիցները, մենք նրանց հետ զուլխ կրերենք պատերազմը, նրանց հետ ել պետք է բաժանենք մեր շահերը:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Հանգիստ մնացեք, մենք վոչինչ չենք տալ, գերմանական պրոլետարիատը իր կաշիք կվճարի: Իսկ ինչ եք հրամայում խորհրդային Ռուսաստանի մասին:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—(Թեից բռնելով). Հենց վոր լսում եմ այդ ատելի հասարակագետության մասին, ատամներիս ցավը բռնում ե: Հասկանալի չե, վոր չպիտի ճանաչենք բոլշևիկ Ռուսաստանին: Յես պատրաստ եմ ցարական Ռուսաստանի հետ գործ ունենալ, իսկ հասարակագետական բանվորներին, գյուղացիներին հետ... ամենևին:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Իսկ յեթե հաջողվի նրանց կաշին կրկնապատիկ քերթել դեռ իրենց տոկոսներով...

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Այդ ուրիշ բան է, փողի համար ամեն ինչ կարելի չե:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Հասկացա. մի հարց ել. այստեղ բելովարդեյցիները դարձյալ փող են պահանջում, դարձյալ մեծ գումարներ պահանջ կա Լեհաստանի և Ռումինյայի ռազմական պետքերի համար, խորհրդային Ռուսաստանում հակահեղափոխական ագիտացիա մղելու:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Բելովարդեյցիներին դեռ չտաք, թող սոված մնան, բայց մյուսներին պետք է ոգնել:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Դրա համար մեծ գումար է պետք:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Ինչ ցավ, թող լինի. չե՞ վոր մեր գրպանից չի դնում. մի յերկու ժամով կամ բանվորական որը կերկարացնենք, կամ նրանց որավաբժը կքչացնենք: Կարելի չե մի հարկ ել հնարել գյուղացիների վրին դնել: Միայն թե կարողանանք թե գերմանացիների պոչը կտրել և թե խորհրդային Ռուսաստանի անուշը ջնջել, նրա հետքը կորցնել: Սիրելիս, դուք յերկուսի մասին հոգ տարեք, յեթե այդպես չանեք, յես ձեզ չեմ... (առանձնատեսակի անկյունից զվզոցի ձայն է լսվում, հետո ջեմախսի մոծակի ձայնը):

ՋԵՐՄ. **ՄՈԾԱԿ.**—Մինիստր, մինիստր...

ՄԻՆԻՍՏՐ.—(Նայելով դեռ ու դեմ) Մի ինչվոր բան է լսվում, կասես մեկը ինձ կանչում է (դառնալով կապիսալիստին) վստահ յեղեք, ամեն կերպ կաշխատեմ, յես նրանց հոգին կհանեմ:

Ջ. ՄՈԾԱԿ.—(Հրամայողական) Մինստր, այ մինստր, լսի՛ր, **ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ**—Իրոք մեկը ձեզ կանչում է:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—(Վեր կենալով) Ձայնը կարծես այս անկյունից է գալիս. ո՞վ է այնտեղ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Արդյոք մեկը մեզ չլսեց:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Այդ անկարելի չե. ո՞վ կարող է լինել:

Ջ. ՄՈԾԱԿ.—Հա՛հա՛հա, ինչ խելագարն եք (զգրպով քոչում է դեպի բեմի առաջը): Յես ջերմտենդի մոծակն եմ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—(Ձարմացած) Ճիշտ եք ասում, մոծակ եք:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—(Ավելի զարմանալով) Մոծակ և դեռ մարդկային լեզվով է խոսում. այսքան տարի տարել եմ, բայց այսպիսի բան չի պատահել ուղղակի զարմանք ե:

Ջ. ՄՈԾԱԿ.—Այստեղ զարմանալու բան չկա: Բարեքեզ բուրժուա, բարեք մինիստր: Յես շատ մեծ խնդիրքով եմ քեզ մոտ յեկել:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—(Ժպտալով) Ի՞նչ մոտ, յես ամեն մի տղվադնի հետ խոսելու գուլխ չունեմ, յես պետական գործերով եմ զբաղված:

Ջ. ՄՈԾԱԿ.—(Հպաքս) Յես ել քեզ մոտ պետական գործերով եմ յեկած: (Կապիսալիստը յել մինիստր սկսում են բարձր ծիծաղել):

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Հա՛հա՛, հա՛հա՛, այ քեզ պետական գործով յեկած անձնավորություն:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Հի՛, հի՛, հի՛, հի՛, (փորը բռնելով) վա՛յ ել չեմ կա... հի՛-հի՛-հի՛. սպանեց—հի՛-հի՛-հի՛.

Ջ. ՄՈԾԱԿ.—(խոսիլով) Ի՞նչ ես բողաղդ ճոթում, անխելք, ասում եմ, վոր յես յեկել եմ հարկավոր գործով, ի՞նչ եք խրխնջում, ուղում եք վոր բարկանամ, կթռչեմ կզնամ, ինքներդ հետո կփռմանեք:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—(Ծիծաղը պահելով) Ասա, հարգելի, ճիշտն ասա, դու ինչ թալիպից ես, ազնվականներից ես, թե այն սեռագրասները:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Տե՛ր մի արասցե, չլինի թե բոլշևիկ ես:

ՄՈԾԱԿ.—Յե՛ս...

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Հա, հա,

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Դու:

Ձ.ՄՈԾԱԿ.—Վորա՞նք են ձեր աչքերը: Ձեք տեսնում վոր յես ազնվական եմ, այն ել վոչ հասարակ, այլ ջերմախոտի մոծակ և դեռ գեներալ: Նայեցեք իմ նստվածքին և ինքներդ կճանաչեք: Հասարակ մոծակները—այն սեւադգեստները, ճանճերի պես են նստում պատերի վրա, փորները պատին կպցրած, իսկ իմ փորը և յետևի յերկու վոտները, վորովհետև ջերմախոտի մոծակ եմ, միշտ պատից հեռու ե լինում (ցույց ե տալիս նստվածքը):

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Յեթե իրոք դու ազնվական ես և այն ել գեներալ, այն ժամանակ ընդունում եմ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Ո՛հ, կովան գեներալներին վորքան եմ սիրում:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Ասա, ի՞նչ ես ուզում ինձանից հարգելի մոծակ:

Ձ.ՄՈԾԱԿ.—Իմ քեզ մոտ գալու պատճառը այս ե. յես ուզում եմ բոլրեկիկների դեմ կովի դուրս գալ, նրանց միջ մալարի, ճահճային ջերմախոտ տարածել, ինքդ գիտես, թե ջերմախոտը վորքան վտանգավոր հիվանդուէթյուն ե, քանի-քանի հազարավոր մարդկանց եմ ես մշուս աշխարհը ուղարկել (կապիտալիստը յեւ մի-նիստը նորից սկսում են ծիծաղել):

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Մի սրան տես ինչ կովանն ե հա...

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Մալարին ծանր հիվանդուէթյուն ե, բայց այդ բանում դու ինչ գործ ունես:

Ձ.ՄՈԾԱԿ.—Ե՛հ բթամիտներ, չեք իմանում վոր՞ մալարին յես եմ տարածում, կծում եմ մալարիալով հիվանդին, նրա արյունից ծծում, այդ արյան միջի մայան տանում մի առողջ մարդու կծելով նրա արյան մեջ մըտցնում և ահա 10 որ չքաշած նա յեւ և հիվանդանում մալարիալով: Այսպես այդ մայան հիվանդից տանում եմ վարակում առողջներին, ինչպես վոր վոջիւնները սիպոնո տիփով հիվանդներին կծելով, փոխադրում են վարակը առողջներին:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Այդ շատ լավ միտք ե:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Յեղբայր մոծակ, այդ շատ լավ ես մտածել. միայն չեմ կարողանում հասկանալ, թե դու ինչի հոմար ես ինձ դիմում:

Ձ.ՄՈԾԱԿ.—Յես քեզ և թե սրան եմ դիմում նրա հոմար, վոր մենք չերեքս ել մարդկային արյուն ծծողներ ենք. միայն դուք չերկուսդ խաղիկներով, պուլիմեաներով եք դուրս գալիս, իսկ յես, իմ սեփական գենքով, իմ խալթոցով:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—(Բարկացած) Դե, ձերդ գերազանցուէթյուն, ստեր փչելու չափը իմացիր:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—(Խիստ) Գեներալ, լեզվիտ կապը քաշիր, թե չե կխըփեմ:

Ձ.ՄՈԾԱԿ.—Այո, կարող եք, բայց այդ ձեզ հաշիվ չե:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Ե՛հ, կասես չենք ճանաչում, մեկդ ես ելի:

Ձ.ՄՈԾԱԿ.—Այո մեկդ եմ, բայց մեծ գործեր կարող եմ մանել, չե՞ վոր դուք չեք սիրում խորհրդային հասարակապետուէթյուններին, խորհրդային Ռուսաստանին, Անդրկովկասի հանրապետուէթյուններին:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Սատանան տանի նրանց:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—(Հուզված) Ջհանդամի տակը գնան նրանք:

Ձ.ՄՈԾԱԿ.—Առանց ձեր խոսքերին ել գիտեմ, վոր դուք ատելով ատում եք դրանց, գիշեր ցերեկ թե քուն, թե արթուն ձեր ուշն ու միտքը մենակ այն ե, թե ինչպես ջնջել, նրանց հետքը կորցնել: Յեւ ահա մենք ջերմախոտի մոծակներս այդ բանը կարող ենք անել մալարիան տարածելով:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—(Նստալ). Հետաքրքրական ե, խնդրեմ պատմիր, թե ինչպես պետք ե այդ անք, մենք լսում ենք:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—(Գրգռված) Յեթե իրոք մի հաստատ բան լինի, առաջարկդ, յես քեզ վոսկով կբռնեմ, իսկ յեթե խաբում ես, չնեղանաս, կաշիդ կմաշկեմ:

Ձ.ՄՈԾԱԿ.—Լավ, միայն դու (հագում ե) առաջ թող քո այդ թամբաքուի ծուխ փչելը: Յես ծուխը չեմ կարողանում տանել (հագում ե) հենց դրանով ե վոր ինձ խեղդում են կամ բնակարաններից քշում: (կապիտալիստը հանգցնում ե սիգարը): Այժմ լսեցեք, մենք մոծակներս շուտով ենք բազմանում, և շատ սերունդներ տալիս, մեր մի եզ մոծակը ամառվա ընթացքում կարող ե մինչև 30 միլիոն ուրիշ եզեր առաջացնել: Հաշվեցեք թե ամառվա ընթացքով վորքան մոծակի գորք կարող ե կազմվել. գլխի յես ընկնում, պարոն մինխատր:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Այո, հասկանում եմ, յես չեյի կարծում չեղբայր մոծակ, վոր դու աղպես խելոք ես:

Ջ.-ՄՈՅԱԿ.—Յես չեմ գիտեմ, վոր խելոք եմ: Լսիր ինձ, յեթե մեկը ջերմախտով վարակվի, նա 7—10 որից կսկսի դողացնել, տաքացնել, 12 ժամ կչարչարվի հետո աչքս կքրտնի, վոր քրտինքը կծլլա: Գրտնելուց հետո 2—3 որ բաց կթողնի, հետո նորից կսկսի դողոցը, այսպես կարող ե շարունակվել մինչև կմահանա, իսկ չմահանալու դեպքում նա այնպես կհալվի, կմաշվի վոր յերեսայի ուժ ել չի մնալ վրան: Ասել ե խորհրդդային հասարակապետութուններին մեջ յեթե մալյաբիան տարածենք այդ տեղերի բանվորներին ու գյուղացիներին մենք շատ հողաբաժին տված կլինենք:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—(Վոգեվորված) Այդ շատ լավ միտք ե. բանվորներն ու գյուղացիները շատ են սիրում հողը, կարելի յե նրանց այնտեղ հողաբաժին տալ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—(Զարուքյամբ ձեռքերը շարժելով) Ամեն մի դնչին 3 արշին տեղ, հե, հե հո...

Ջ.-ՄՈՅԱԿ.—Այո, այո յերեք արշին:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Բո այդ ծրագիրը գեներալ, իսկ ե իսկ իմ ուզածն ե, յես շատ հավանում եմ այդ մտքին:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Ծրագիրը շատ յերեկելի յե, միայն չգիտեմ այդ գործում ինչ բանով կարող եմ քեզ ոգնել:

Ջ.-ՄՈՅԱԿ.—Ասեմ, իսկույն կիմանաս: Մալյաբիան ամենից շատ վախենում ե խինինից, այդ դառը ճարից: Յեթե մեկը այդ ճարը ներս ընդունի, նա մալյաբի վարակի առաջը կառնի, նրան կփչացնի: Այժմ դու պարոն մինխատր, այս պարոնի հետ (ցույց տալով կապիսալիսին) այնպես արեք, վոր խորհրդային հանրապետութունները վոչ մի տեղից հնարավորութուն չունենան խինին ոտանալու, հասկանում ես: Յեթե բոլշևիկը խինին չունենա, իսկ մենք մոծակներս նրանց ձեռք առնենք, մալյաբիից նրանց հետքն ու թեփուռն ել չի մնալ:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—(Զարմացած) Եհե, յեղբայր, լավ գլուխ ունես, ասենք թե մօեղ ես (հիացմունքով), յես քեզ գեներալ—փելդմարշալի աստիճան կտամ ե կառաջադրեմ շքանշանի, աստված հավատա:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—(Բարեսուքյամբ) Գեներալ պատրաստ եմ ձեր ծառայության, իմ դրամարկղը միշտ բաց ե ձեզ համար:

Ջ.-ՄՈՅԱԿ.—Յես պատիվներից ու փողից չեմ հրաժարվում, միայն մի պայման եմ դնում, հենց վոր բոլշևիկներին հետ վերջացրինք մեր գործը, թույլ տվեք ձեր անփոխաններին ել ձեռք առնել:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Մեծ հաճույքով:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Հենց այսուրվանից սկսիր քո գործը:

Ջ.-ՄՈՅԱԿ.—Ասել ե համաձայն եք, տվեք ձեր ձեռքը, քնաք բարյավ, յես ժամանակ չունեմ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ.—Գնաք բարյավ, հաջողութուն եմ ցանկանում:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Գնաք բարյավ գեներալ, մեզ միշտ լուրեր ուղարկեցեք բոլշևիկներից ազատվելու մասին:

Ջ.-ՄՈՅԱԿ.—Միամիտ կացեք. իսկ դուք մինչև այդ, արքայական աթոռի համար կանդիտատ պատրաստեցեք, պետք ե շտապել:

ՄԻՆԻՍՏՐ.—Կանքնք, կանքնք:

(Մոծակը զվզալով քոչում ե պատուհանից. մինխատր ու կապիսալիսը քաշվապակներով նրան համապարհ են դնում):

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Ի Յ Ր

ՊԱՏԿԵՐ ՅԵՐԿՐՈՐԴ

Անտառի մեջ ճախնախուտ, ծառի քոթուկի վրա նստած են ջերմախտի մոծակները—գեներալը, զորապետը (ատամանը), թիկնապահը մի ծերուկ ինվալիդ մոծակ յեվ գրագիր:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—(Զերմախտի մոծակը) Հարգելի զորապետ, մենք ռազմական խորհրդում քննելիք իրերի դրութունը ե վճռելիք մալյաբիի ոգնությամբ Խորհրդային Ռուսաստանի դեմ պատերազմի դուրս գալ:

ԶՈՐԱՊԵՏԸ.—(Սառնադուր) Լսվ, լավ...

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Առաջին հերթին վորոշել ենք կարմիր բանակայիններին հարվածել. հայտնի յե վոր կարմիր բանակայինները աշխատավոր դասի պաշտպան վահանն ու նիզակներն են ե աշխարհի բոլոր պրոլետարիատի հույսը նրանց վրա յե: Յեթե մենք նրանց կործանենք,

ասել և դործի կեսը արված է, դրա հետ միասին կսկսենք և բանվորների հախիցը դալ:

ԶՈՐԱՊԵՏ.—Եհ, դործի կեսը:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Մեր ծրագրին հավանութուն է տվել բուրժուական միսիստը և կապիտալիստը: Մեզ հետ են ամբողջ աշխարհի շերմատեղի մոծակները—Թուրքաստանի և Անդրկովկասի մոծակների բոլոր թագավորները մինչև անգամ ինձ հրովարտակ են ուղարկել:

ԶՈՐԱՊԵՏ.—(Սառնաւսուրբյամբ) Ասում եք հրովարտակ եք ստացել:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Ձեք հավատում, պարոն, աստված վկա ուղարկել են, թիկնապահ, առ կարդա, հրովարտակը:

ԹԻԿՆԱՊԱՀ.—(Հազում է յեւ կարդում): Ճորճհրդային Ռուսաստանի դեմ կռիւղ մոծակների զորքի հրամանատարին: Ուրախ ենք ձեր հաջողության, դործեցեք այսուհետև եւ փառա շերմատեղի և մոծակների զինքի: Հոգով ու սրտով միշտ ձեզ հետ ենք: Մաղթանքներ ենք կատարում ձեզ հաջողություն շնորհելու մասին: Զորքով չենք կարող ձեզ ոգնության դալ, մեր գլուխը խառնված է, խորհրդային իշխանութունը խիստնով մալարիի հոգին հանում է, մեզ կոտորում է ճահիճները չորացնելով և ճահիճների վրա կերոսին վառելով: Մեր միակ հույսը ձեր արջունարբու զորքի վրա չէ, շնորհում ենք ձեզ տրուպիկական շերմախտի առաջին աստիճանի չքանչառ: Իսկականի վրա նորին մեծության ձեռքով ստորագրված է Թուրքաստանի շերմախտի մոծակների վարչապետ: Անդրկովկասի շերմախտի մոծակների վարչապետ:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Լսեցի՞ք:

ԶՈՐԱՊԵՏ.—(Սառնաւսուրբյամբ) Եհ, լսեցինք:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Մենք մինչև ձեր ճահիճները յերկաթուղիով յեկանք ապրանքային վագոններում նստած: Այժմ խոսքը ձերն է, ձերդ վսեմափալլություն:

ԶՈՐԱՊԵՏ.—Մեր ասելիքը պարզ է. մենք մոծակներս այստեղ ապրում ենք հանգիստ ու խաղաղ, ինչպես ապրել են մեր պապերը և պապերի պապերը: Ամուսնանում ենք սերունդ առաջացնում և մեռնում: Պետք չէ ասածու:

վրա բարկանալ, մենք վեց շաբաթվա կյանք ունենք, շատ բան չէ հարկավոր, միայն թե կեր ունենանք և կանգնած ջրեր, վոր հնար լինի մեր եզերին նրանց վրա իրենց զավակներին մեծացնել: Գեներալ, պատե՛րազմի դուրս գալ մենք հարկ չենք համարում:

ԾԵՐՈՒԿ ՄՈՄԱԿԸ.—Ըն՛հը՛ը՛ը՛, (հազում է) Յես ել նույնն եմ ասում, յեթե բոլշևիկների դեմ կռիւղ դուրս գանք, մեր գլխին չարիք կգա: Նրանք չախմախքարի պես շատ պինդ են: Այս հինգ տարվա ընթացքում վորքան բե՛լագվարդեցիների գլուխը կերան, ըն՛ըն՛ը՛ը՛:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Լսի՛ր, ինչպես ես համարձակվում. քո այդ մտքերիդ համար գիտես քեզ լինչ կանամ:

ԾԵՐՈՒԿ Մ.—Քո կամքն է գեներալ, ինձ թելադրում է իմ խիղճը և քեզ սիրելուց եմ խորհուրդ տալիս, վոր բոլշևիկներին ձեռք չտաս:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—(Թիկնապահին) Տար սրան կորցրու, վորտեղ հարկավոր է (Թիկնապահը տանում է ծեւ ուժակի): Լավ պտուղ է, ինչպես յերևում է սա չիլ է բոլշևիկներից վարակվել, խիլ վորտեղ չեն նրանք իրենց քիթը խցկում: (Մածուկ) Յես հուսով եմ, հարգելի գորապետ, վոր դուք կփոխեք ձեր վորոշումը: Յես յեկել եմ ձեզ մոտ լիազորված համայն աշխարհի կապիտալիստների կողմից: Ինչ վոր չեն կարող անել կապիտալիստները և նրանց ստրուկները, մենք մոծակներս կանենք: Մենք պետք է կործանենք աշխարհի պրոլետարիատի բոլոր բանվորների և գյուղացիության պաշտպան հասարակապետութունները և ձեզ հետ, զորապետ, համայն աշխարհում հռչակ ստանանք:

ԶՈՐԱՊԵՏ.—(Գոհ) Այո, այո, այո...

ԳԵՆԵՐԱԼ.—(Շոգոմարեղով) —Ձեզ պես մեծ հերոսի հետ մենք շերմախտով կվարակենք ամբողջ թորհրդային Ռուսաստանը, Անդրկովկասը, ամեն տեղ մենք վոտի կկանգնեցնենք մոծակներին:

ԶՈՐԱՊԵՏ.—Յեթե միայն չես ցանկանամ...

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Այստեղ, ձեր յերկիրը, կարելի չէ ասել Ռուսաստանի մոծակների կենտրոնն է, այստեղից ել պետք է սկսենք ձերդ մեծափալլություն մեր հարվածը բոլշևիկներին. ձեզ վրա չեն դրել իրենց հույսերը ամբողջ աշխարհի

և Ռուսաստանի զարդ ու պարծանք բելոգվարդեյցի-
ները:

ՁՈՐԱՊԵՏ.—(Հիացած) Այն, մեզ վրա... այդ յես գիտեմ, բայց
յեթե յես ցանկանամ... հն, հն, հն յես:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Ճիշտ է Վորոնցեյի զորապետ, ամբողջ աշխարհի
կապիտալիստների բախտը այժմ ձեր թաթերի մեջն է:

ՁՈՐԱՊԵՏ.—Իսկ դուք ցանկանում եք, վոր իմ մոծակներին յես
տանեմ Մոսկվայի վրա:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Յես չեմ ուզողը, այդ պահանջում է ձեզանից մարդ-
կության ոգնելու կարիքը:

ՁՈՐԱՊԵՏ.—Թող ձեր ասածը լինի, միայն տեսեք, յեթե այդ
կովից շահ ունենանք, պետք է կիսենք:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Այդ իրեն կարգով կլինի, դե, տվեք ձեր ձեռքը:

ՁՈՐԱՊԵՏ.—(Բղավելով) Եյ գրադիր (մեկում է գլուխը սմբաբաց-
նելով մի արբած մոծակ, գորապետի գրագիրը):

ԳՐԱԳԻՐ.—Յե... յե... յես յեկա. ձերդ մեծափայլություն, (գոկրո-
սալով) ինչպես վոր տերեւ խոտերի ա-ա-ռաջ (զկոսում է):

ՁՈՐԱՊԵՏ.—Ելի կոնեկ էս:

ԳՐԱԳԻՐ.—(Բեռանը ծածկելով) Ձե, չե... (զկոսում է) այդ թարմ
ո-ոթ-ոթիցն է (զկոսում է)

ՁՈՐԱՊԵՏ.—Տես յես քո այդ բեխերը տակից կկտրեմ, դու չափից
դուրս ես խմում, յեթե այդպես շարունակես, տակին
ինձ համար բան չի մնալ:

ԳՐԱԳԻՐ.—Վողորմեցեք մեծափայլ տեր (զկոսում է) յես իմ
ծնած որից բերանս գինի չեմ գրել. բայց յեթե գի-
նու հոտ է դալիս այդ դեռ իմ փոքր հասակից է ինձ
վրա յերևացել:

ՁՈՐԱՊԵՏ.—Լեզվիտ կապը քաշիր, առ գրեչը և մի ընդհանուր
հրաման գրիր:

ԳՐԱԳԻՐ.—Ընդհանուր հրաման... այդ կարող եմ, կարող եմ
(զկոսում է) շատ լավ, կգրեմ, (զկոսում է, նստում է
յեվ ակամջի վրայից հանում է գրիչը): Վողորմությամբ
ասած մեք զորապետ... (դառնալով գորապետին) ինչ
բանի մասին պետք է լինի:

ՁՈՐԱՊԵՏ.—Ձինվելու և պատերազմելու. առաջին հերթին Մոսկ-
վայի հետ կլինի մեր կռիվը:

ԳՐԱԳԻՐ.—Կռիվ,—հն... ինչ լավ կլինի, ամմա ինչքան խալոպ-
ներ կկոտորվին հն... (գրում է):

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Ձեզ փառք ու հարստություն է սպասվում:

ՁՈՐԱՊԵՏ.—Ուրախ, բեխեր վոլորելով) Այդ մասին մաղթանք
կկատարենք և պատերազմի դուրս կգանք...

ԳՐԱԳԻՐ.—(Գրում յեվ ասում) Իսկ յեթե մեր հրամանը մեկը
չկատարի, նա կենթարկվի... (զկոսում է բռնեցիկ
ցույց տալով):

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Ւ Յ Ր

ՊԱՏԿԵՐ ՅԵՐՐՈՐԻ

Ճախճախտություններում բանվորների տնակներ, կեսոր է, թախտե-
րի վրա պառկած են մի բանի ջերմախտով հիվանդներ, մեկը
տաքության մեջ շուռումուռ է գալիս, մյուսները կանգնած են,
միբանիսն էլ քիչ կազդուրված, թուլացած պառկած են ան-
տարբեր:

I ԲԱՆՎՈՐ.—Ձուր, ջուր, ներսս այրվում է, ջուր:

II ԲԱՆՎՈՐ.—Համբերիր յեղբայր:

I ԲԱՆՎ.—Ձեմ կարող, այրվում եմ, ջուր:

II ԲԱՆՎ.—Այս բոպեյին, այս բոպեյին համբերիր (իջնում է քախ-
սից յեվ դմբովալով ջուր է բերում հիվանդին) առ սի-
րելիս. խմիր. (ձեռք դնելով հակասին) վա, ինչպես
տաքացրել ես:

I ԲԱՆՎ.—(խմում է ազանաբար) Շնորհակալ եմ Պողոս, վատ եմ
զգում, յերևի կմեռնեմ:

II ԲԱՆՎ.—Վոչինչ յեղբայր, շուտով կբրտնես, կառողջանաս,
յերկու որից, քեզ ջերմը բաց կթողնի:

I ԲԱՆՎ.—Ես քանիցորդդ անգամն է, վոր դողացնում եմ. այս
անիծված ջերմոնդի վերջը չեմ տեսնում:

II ԲԱՆՎ.—Ի՞նչ ասեմ, ջերմոնդը հանաք անել չի սիրում. յես
եկ յերեք ամիս է վոր տանջվում եմ:

I ԲԱՆՎ.—Ախ մի շուտով գար են ջինդար Մարգուշը, նա կա-
րող է ես աղաբից ազատել:

II ԲԱՆՎ.—Իդուր ես նրան կանչել. նրա ջինգաբությունից բան
չի դուրս գալ, նա մարդերանց աչքին թող է փչում:

I ԲԱՆՎ.—Շատերն են ինձ խորհուրդ տվել, չես վոչ թե Մարգուշին, այլ նրա են բոլ հշին ել գլուխ կտամ, թե վոր նա ինձ ողնի:

II ԲԱՆՎ.—Հա, դե, նա յեկավ, տեսնենք (մտնում է մի պառավ քաղկեմակի գլխին):

ՄԱՐԳՈՒՇ.—Բարե ձեզ իմ աչքի լույսեր, իմ բալեք, վորտեղ ե հիվանդը:

I ԲԱՆՎ.—Բարե տատիկ. այդ յես եմ քեզ կանչել. մեռնում եմ, մի ճար արա. ջերմտենդը ինձ տանջում է.

ՄԱՐԳՈՒՇ.—Տեսնում եմ աղաս, թե ինչպես ե քեզ կերել: (Նայելով աչքերին ու ձեռքեր ցածր անկախին դնելով): Ի՜նչ եմ տեսնում, քսան քուլրերից տասը քեզ վրա յեն հավաքվել... վոչինչ, ես նրանց մի շնչով դուրս կհանեմ:

I ԲԱՆՎ.—Աստուծու սիրուն, խնդրում եմ... իմ վերջին կոպեկն ել չեմ խնայել:

ՄԱՐԳՈՒՇ.—Հույսդ մի կտրիր. դե նստիր վորդի, հա, աչքպես. (դառնալով մյուսներին) դե ողնեցեք վոր թախթի վրա նստի: Անունդ ի՜նչ է:

I ԲԱՆՎ.—Պողոս:

ՄԱՐԳՈՒՇ.—Դե լսիր Պողոս, ինչ վոր յես ասեմ, դու չել իմ հետեից կրկնիր.

I ԲԱՆՎ.—Լավ, տատիկ, (մնացած բանվորները նստում են կամ կանգնած քախտի վրա յերկյուղով յեվ հետաքրքրյալք նայում են պառավին):

ՄԱՐԳՈՒՇ.—(Առաջ սկսում է ձեռքով կանոնավոր հետ ավելի խառն օւրժումներ անել, ծուռ ու մուռ կլոր օրջանակներ գծել, ողի մեջ փալչիական նշաններ գրել, փչում է, բռնում, հիվանդի վրա, հետ յերգելով ասում)—Ով կիսնոսի ծովի մոտ կորկոլիսա ծառն է կանգնած. կորկոլիսա ծառի վրա Շիր-Մարուքն է նստած և նրա ողնական մեծ Դուկասն ու Պողոսը. խնդրում եմ ինձ ասեք, ա՛յ Պողոս-Դուկաս, ինչո՞ւ համար են ովկիսնոս ծովից տասներկու քավթաններ դուրս յեկել քծրժված մաղերով, կրակ կտրած, չանթաները բաց, առաջները սրած իրենց մյուս քուլրերի հետ: Ինչո՞ւ յեն նրանք յերկրից յերկիր թափառում, մարդկանց քունը խանդարում, իշտահները փակում, արյունները ծծում, ջղերը քաշում, սև թոքը ծակոտում, վոսկորները սղո-

ցում, հոգիները հանում: Ասացեք նրանց աշատեղ նրանց կենալու տեղը չե:

Դե, ուղ ըլեք, գնացեք ճահիճները, խոր լճերը, վաղկան ու կանգնած ջրերը, խորը անտառները, այնտեղ ձեզ համար ընտիր մահճակալներ կան, փետուրներից ու բմբուլներից անկողին, շաքարեղեն, մեղրահամ խմիչքներ. Ձեզ համար աշատեղ լավ բնակարաններ կան, հենց այս ժամին, հենց ես ըստեղին մի ուշանաք, գնացեք...

Իմ ասածը ասած է... դե. հայդե... շուտ... (ձայնը հետզհետե բարձրացրած հասցնում է խզխզալու, հեղանդների վախով հետևում են նրա ոլիքազուրյուններին):

I ԲԱՆՎ.—Տառիկ... վատ եմ զգում, ել ուժ չունեմ, չեմ կարողանում նստել:

ՄԱՐԳՈՒՇ.—Այդ վոչինչ, նրանից ե, վոր ջերմտենքի քուլրերը քեզանից սկսում են դուրս գալ:

I ԲԱՆՎ.—Վա՛յ—մեռա...

ՄԱՐԳՈՒՇ.—Առ խմիր ես իմ շինած ճարը (սալիս է նրան շիշի մեջ մի ինչ վոր նար) առ խմիր իսկ իմ վարձը տուր, յես գնում եմ:

I ԲԱՆՎ.—(Դողդոջ ձեռքերով բարձի ցակից հանում է փողը յեվ սալիս պառավին). Ստացիր տատիկ, չնեղանաս.

ՄԱՐԳՈՒՇ.—Քիչ է, վորդի, յես քեզ...հա, լավ թող այդ լինի (Գնում է):

ԲԱՆՎ.—Ցեղբայրներ ջուր տվեք, մեռնում եմ.

II ԲԱՆՎ.—(Ջուր տալով) Ի դուր ես այդ ջինդարին կանչել. յեթե ֆելդերը իմանա, քեզ վրա պետք է բարկանա:

I ԲԱՆՎ.—Դուք այդ մասին նրան բան չասեք:

III ԲԱՆՎ.—Ահա և ֆելդերը գալիս է:

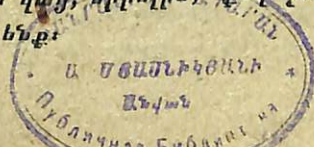
ՖԵԼԴԵՐ.—(Մտնելով) Բարե, բարեկամներ, հը ի՜նչպես ես Պողոս (զանազան հեղերից) վատ է, ծանր է.

I ԲԱՆՎ.—Իմ բանը բուրդ է, մեռնում եմ:

ՖԵԼԴԵՐ.—Հանաք ես անում յեղբայր. (բռնելով ձեռքը) տես, յերկու ժամից հետո կանցնի տաքությունդ:

I ԲԱՆՎ.—Սիրտս սաստիկ տալիս է. աչքերս մթնում են:

ՖԵԼԴԵՐ.—Սըխ կաց, փրկելիս քեզ շուտով հիվանդանոց կփոխադրենք:

III ԲԱՆՎ.—Պետք է այստեղից փախչել։ հոգեհան տեղ ե, ա՛յ տեսեք են թխպերը։ դրանցից ե առաջանում ջերմտենդը, դրանցից ել մարդու արյունը ժանգոտում...

ՖելիշենԲ.—Ընկեր, դատարկ ես խոսում, ջերմտենդը վոչ թե թխպերից ե առաջանում, այլ մոծակներից։

II ԲԱՆՎ.—(Հավատ չնձայելով) Դրա մասին մենք լսել ենք, իբր թե մոծակներն են հիվանդներին կծելուց, նրանց ջերմի մայան տանում են առողջների արյունի մեջ մտցնում։ Բայց յես կարծում եմ վոր դրանք դատարկ խոսքեր են. քանի քանի տարիներ ինձ մոծակները կծել են. բայց յես ջերմտենդով չեմ հիվանդացել, իսկ այստեղ, այս ճախճախուտներում տեսնում եք հիվանդացել եմ։

ՖելիշենԲ.—Բարեկամս, ամեն մոծակից չեն հիվանդանում. տրուպիկական ջերմտենդը փոխադրվում ե մի առանձին տեսակ մոծակների միջոցով։ Առաջ քեզ կծոտել են սովորական մոծակները, իսկ այստեղ մալարիի մոծակները, դրանից ել դու հիվանդացել ես։

II ԲԱՆՎ.—Թող քո ասածը լինի. ինձ համար վողջ մեկ ե թե ինչ բանից են հիվանդանում, մոծակից, թե թխպերից, միայն այս գիտեմ, վոր մեր ընկերներից կեսը այստեղ ջերմտենդ են ստացել։

ՖելիշենԲ.—Դրանում դուք ինքներդ եք մեղավոր։ Քանի քանի անգամ ձեզ ասել եմ, ելի չեմ ասում, վոր արեւիլ մայր մտնելուց հետո բաց ոդում չմնաք։ Ինքներդ գիտեք, վոր մոծակները չերեկոներն են սկսում իրենց թռիչքը, իսկ դուք նրանց ուշ չեք դարձնում։ Ձեզ խնդրել են, վոր քնելուց առաջ ծուխ տվեք ձեր բնակարանը, վոր մոծակները փախչեն, բայց այդ ձեզ դուր չի գալիս, իբր թե աչքներդ ծուխով լցվում ե։ Ձեր պատուհանները ցանցով, թանձիփով ծածկել են, վոր մեծակները ներս չմտնեն. բայց դուք ցանցերը հանել եք, ասելով վոր սենյակը մթնում ե։

II ԲԱՆՎ.—Ճիշտ ե, ճիշտ ե ասել եք ընկեր ՓելշենԲ։

ՖելիշենԲ.—Ձեզ խիսին եմ տվել, խոսել, բացատրել, վոր չեթե խիսին ընդունեք նա առողջներին ջերմիուց կպահպանի, իսկ հիվանդներին ել կբժշկի. իսկ դուք ինչ եք արել, խիսին ընդունել եք, ով վոր ձեզանից ընդունել ե, նա ել մինչև այսօր առողջ ե մնացել։

III ԲԱՆՎ.—(Փառված) Ոհ, ինչքան դառն ե այդ խիսինը, նորված լինի դա։

ՖելիշենԲ.—Դառն ե, իսկ դուք ուզում եք ամեն բան քաղցր լինի։ Այժմ ջերմտենդի քաղցրությունն եք վայելում։

II ԲԱՆՎ.—Ձեր ասածը ճիշտ ե, ընկեր ՓելշենԲ, մենք տգետ ենք, չենք հասկանում։

ՖելիշենԲ.—Մեծ գործ կոտարած կլինեք, չեթե մալարիի դեմ խելքով գործեք։ Դրանով թե դուք ազատված կլինեք այդ հիվանդությունից, թե ուրիշներին պահպանած։

II ԲԱՆՎ.—Այստեղից քիչ հեռի գտնվում ե յերկաթուղու բանվորների գյուղը. անցյալ որը ես գնացի ախտեղ ե ճիշտ եմ ասում ամեն մի բանվորի տան մեջ մահճակալի վերևից միրչաքտան եր կախված. յես տեսնելուց ծիծաղս չեկավ։ Հարցրի ինչի համար են դրանք, անձրեկից պաշտպանվելու թե ինչ բանի։ Նրանք ինձ պատասխանեցին,—մալարիի մոծակներից պաշտպանվելու համար ենք կախել։

ՖելիշենԲ.—Ճիշտ ե, ա՛յ, տեսնում եք, յերկաթուղու այդ բանվորները ղոչնաղ են, նրանց իրենց մոտի ճահիճներն ել են զորացնում, վորովհետև գիտեն, վոր մոծակները չոր տեղերից քաշվում են. այդ բանվորները կանգնած ջրերի յերեսին կերոսին, կամ սև նավթ են ածում վառում այնտեղ ջրի յերեսին մոծակների վորդերին այրում փչացնում։ Դուք ել պետք ե նրանցից որինակ վերցնեք, նրանք գրագետ են, կարդում են ողբավում են գրքերի խրատներից, բան սովորում։

III ԲԱՆՎ.—Սպասիր, չեղբայր, հերթը մեզ ել կգա։

II ԲԱՆՎ.—Ճիշտ ե, ցարական կառավարության ժամանակ մենք աչք քաց անելու ժամանակ չունեյինք, իսկ խորհրդալին իշխանություն ժամանակ...

ՖելիշենԲ.—Այդ նրանից ե, վոր առաջ աշխատավոր ժողովրդի առաջ գիտություն դռները փակված եյին, իսկ այժմ, չեթե գյուղը ինչպես հարկն ե գրաճառաչ դառնա, նա վոչ թե ջերմտենդի, այլ իր բոլոր ցավերին վերջ կդնու։

III ԲԱՆՎ.—Յես ել եմ ասում այդպես կլինի, քանի վոր մեր նոր տերությունը աշխատում, հոգս ե տանում այդ մասին։

I ԲԱՆՎ.—Վա՛յ, ոգնեցեք, ուշս գնում ե... մեռ...նում...եմ։ Ո՛ւշ, ո՛ւշ, ո՛ւշ։

ՖԵԼԴՇԵՐ.—Ի՛նչ ե բարեկամս, ելի դողոցդ բռնեց։

I ԲԱՆՎ.—Ներսս այրվում ե... չեմ կարողանում, ձեզ մատաղ ոգնեցեք...

ՖԵԼԴՇԵՐ.—(Բռնելով զարկերակը) Ճիշտ ե, մի ինչ վոր վատ բան ե կատարվում քո մեջ։

I ԲԱՆՎ.—Աղիքներս շուռ են գալիս...վա՛յ ծակում ե... այդ ա՜նիծած քավթառը ինձ թունավորել ե. ընկերներ...ես մեռնում եմ։

ՖԵԼԴՇԵՐ.—Քեզ ո՞վ ե թունավորել, Պողոս, ճիշտ ասա։

II ԲԱՆՎ.—Մի ջինգար չեկավ, թալիսման արեց, խմելու ել մի բան տվեց։

ՖԵԼԴՇԵՐ.—(Բարկացած) Ահա ձեզ տգիտության պտուղը, այս մարդը թե իր ե թե ձեր հիմարության շնորհիվ կորչում ե։

I ԲԱՆՎ.—Ընկեր ֆելդշեր, մի ճար, քեզ մատաղ, մի ճար ներսս այրվում ե...վա՛յ, վա՛յ...

ՖԵԼԴՇԵՐ.—Ոգնեցեք տղերք, ձեզանից վորը ուժեղ ե վերջնեք հիվանդանոց տանենք. կարող ե այստեղ մեռնել (Հիվանդների ոգևորյալ մեծ Պողոսին դուրս են տանում. լուսնային)։

II ԲԱՆՎ.—Ա՛յ, քեզ ջինգար, լավ բժիշկ ե։

III ԲԱՆՎ.—Ֆելդշերը ճիշտ ե ասել. այդ ջինգարները ժուլիկ խաբերաներ են, ինչպես ե փալչիները, ջառահները (Վազելով մեցում ե մի ջահել բանվոր)։

ՋԱՀԵԼ ԲԱՆՎ.—Յեղբայրներ, վոր իմանաք ինչքան մոծակներ են յեկել, չգիտեմ վորտեղից, կծուում արյուններս խմում են, ուղղակի լացացնում. կարծես մոծակներին դողուն ե, նրանցից պրծում չկա։

III ԲԱՆՎ.—Յես ասացի վոր այստեղ մարդ կկորչի, պետք ե հեռանաք։

II ԲԱՆՎ.—Վերտեղ գնանք, գնալու տեղ չունենք. տղերք վե՛ր կենանք այդ մալլարի, մոծակների հետ ինչպես հաբ՛կըն ե կովենք։ Վոչ բելոգվարդեյիցիները ե վոչ մոծակները չեն կարող մեզ հաղթել, յեթե ամենքս հա՛մախմբված գնանք մեր բանվորա-գյուղացիական ի՛շխանության ոգնության։

ԱՄԵՆՔԸ.—Կգնանք, կգնանք մեր կանքը կդնենք (Մեցում ե ֆելդշեր)։

II ԲԱՆՎ.—Ընկեր ֆելդշեր, ինչպես ե հիվանդի առողջությունը ՖԵԼԴՇԵՐ.—(Տխուր) մեռա՛վ... (Խոր լուսնային)։

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

ՉՈՐՈՐԴ ՊԱՏԿԵՐ

Մեծ դաշտավայր, յերկու կարմիր բանակայիններ լճի մոտ կանգնած են ջրմուղ մեքենաներով. գյուղական բեմի յետեվը I յեվ II բանակայիններ, Հետո գիշերամուկը։

I ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԱՅԻՆ.—(Բեմի յետեվից կանչում ե) Ընկերներ, աշխատեցեք վոր առուն հավասար փորվի, ջուրը կանգ չառնի, լավ հոսանք ունենա, իսկ մենք նաստսով ջրի յերեսը կերոսինով կծածկենք։

II ԿԱՐՄ. ԲԱՆ.—(Բեմի յետեվից ուրիշ ձայն կարմիր բանակայինի) Լավ դու նաստսը բանի ձգիր. ենպես չորացնենք ես ճահիճը, վոր քեֆդ գա, ել մոծակը շատանալու տեղ չի ունենալ։

I ԿԱՐՄ. ԲԱՆ.—Սկսենք յեղբայր։

II ԿԱՐՄ. ԲԱՆ.—Տո՛ւր. (յերկուսն ել սկսում են բանեցնել նաստսը, Մոտեցում ե մի գյուղական)։

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ.—Բարով ընկերներ։

I ԿԱՐՄ. ԲԱՆ.—Բարով բարեկամ։

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ.—(Չիբուխը բուրուցով լցնում, սկսում ե ծխել) նա՜յում եմ ձեզ վրա, ընկերներ, բայց խելքս բան չի կտրում թե ինչ եք անում։

I ԿԱՐՄ. ԲԱՆ.—Լճի մեջ կերոսին ենք թափում։

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ.—Ուղում եք լիճը այրել, ինչ ե, ամա ինչքան խաշած ձուկ կստանաք հա՛, (Բանակայինները ծիծաղում են)։

II Գ. ԲԱՆԱԿԱՅԻՆ.—Ամա լավ ասացիր հա, չե յեղբայր մի քիչ սխալված ես, ջրի մեջ կերոսինը ածում ենք, վոր վառենք, մոծակների ձուաները կոտորենք։

ԳՅՈՒՂԱՅԻՆ. — (Կասկածաբեկ) Ձե, չեմ կարծում, ձեր արածը դատարկ բան է, յերևի կերոսին ամելու տեղ չուրեք:

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Յեթե դու բան չես հասկանում, ուրիշից հարցրու, ինչու յես իզուր տեղից լեզուդ բլբլջնում:

ԳՅՈՒՂԱՅԻՆ. — Յես ձեզ եմ հարցնում, ինչի համար ե:

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Արդյոք կյանքումդ լսել ես, վոր մոծակներին են ջերմտենդը տարածում:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — Լսելով լսել եմ, բայց իմ կարծիքով, դա յերեկի դուռն է:

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Քեզ մեկն ու մեկը ասել է վոր մոծակները կանգնած ջրերի վրա յեն իրենց ձուկերը դնում, ճախճախուստներում շատանում, ձագեր տալիս:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — Լավ, ասել են, բայց յես...

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Բայց դու ականջիդ քամակն ես ձգել. պետք է գլխումդ մտցնեյիր, վոր եզմոծակները կանգնած ջրերի վրա յեն դնում իրենց ձուկերը, իսկ դրանցից դուրս են գալիս վորդերը:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — Լավ դրանից քեզ ինչ փաստ է հասնում:

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — (Խախտ) Խոսքս մի կտրիր, յեթե.

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — Լավ, լավ, ասա...

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Այդ վորդերը միքանի որից հարսնուկ են դառնում, կերպարանքը փոխում, թուչկան մոծակներ դարձած, ջերմտենդը տարածում:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — Վահ, ասել ե դրանք նման են շերամի վորդին, վոր ձուկից դուրս են գալիս, թթի տերևներով ապրում մեծանում բոժոժ շինում, մեջը փոխվում հարսնուկ դառնում, հետո միքանի որից թիթեռ դարձած դուրս գալիս ձուկ դնում:

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Հենց այդպես է, քանի վոր վորդերը ջրի մեջ լողում են, նրանց շունչ քաշելու համար ոգ է հարկավոր, բայց յերբ ջրի վրա յես կերոսին եմ ամում, նրա մարմինը ծածկվում է լուղալի փառով, ել չեն կարողանում ոգ ծծել, սպաղոտում են:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — Տես, հա եզ ինչ լավ բան ես հնարել:

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Յես չեմ հնարել, գիտնական մարդիք են հնարել, իսկ մենք առուներ ենք փորում, ջրի խողովակներ դնում, ճիմակալած փոքրիկ գետերը, ջրառունները մաքրում, հոտած ջրհորները հողով ծածկում և այդ

բոլորը նրա համար, վոր ճահիճները չորանան, մոծակները բուռն դնելու տեղ չունենան: Յերբ մոծակները փչանան, մեզանում ել ջերմտենդ չի լինիլ հասկացիր:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — Այո, գլուխս մտավ. իսկ դուք յեղբայրներ, ինչպես յերևում է ջերմտենդի համը առելեք, մոծակների հետ կոխվ մղելուց:

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Միայնում ես բարեկամ, մենք չենք հիվանդացել:

II Կ. ԲԱՆԱԿ. — Մենք մալյարիայից ապահովագրված ենք, մեզ ստրախավատ են արել:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — Յերևի դուք գիր անել գիտեք կամ ենպիսի ադոթեք եք իմանում, վոր ջերմը ձեզ չի մոտենում:

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Ամա յետ եք մնացել դուք հա, դեռ ելի ջինդարի, փալչու խոսքերին եք հավատում:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — Բաս ինչ անհնք առանց դրանց կարելի յե մի բան անել:

II Կ. ԲԱՆԱԿ. — Մենք ել եղպիսի բաներ գիտենք, ուզում ես քեզ ասեմ:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — (Վոգելորված). Ասա, ասա, շնորհակալ կլինեմ:

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Ինչի չասել քեզ պես լավ մարդին, յես կասեմ բայց դու պահիր մտքիդ:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — Վստահ յեղեք, միտս կպահեմ:

II Կ. ԲԱՆԱԿ. — Այդ խինիսն ե:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — (Հիասթափված) Ինչպես, խի՜նի ե. ետ են դառը փողին չե, վոր հլաքիմները տալիս են խմելու:

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Այո, նա ինքն է. յեթե նրան խմեն, թե ջերմտենդը չի մոտենալ և թե հիվանդը կառողջանա:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — Հա՛նաք ես անում ի՜նչ ե...

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Ջարմանալի մարդ ես, ճիշտն եմ ասում, այստեղ յերկու ամիս ե մեր կարմիր բանակայինները աշխատում են, նրանցից վոչ մեկն ել չի հիվանդանում ջերմտենդով, ինչո՞ւ համար:

II Կ. ԲԱՆԱԿ. — Նրա համար վոր մենք խինին ենք ընդունում:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — Ուրեմն դուք ճիշտ եք ասում. (սկսում է մքնել):

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Իհարկե ճիշտ:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — Մեր խելքը չի կտրում. մեզ մոտ գլուղերում փալչի Մարգուշն է գիր անելով ջերմը բժշկում:

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — (Միծաղելով) Գիր անելը ոգնում ե:

ԳՅՈՒԿԱԿԱՆ.—Վորտեղ ե ոգնում (ֆազիլով), եղ քավթառը ինձ համար ել գիր արավ ջերմտենդիս համար, յերկու հավ հիսուն ձու վերցրեց եղ ջափի համար, յես եղ փալչու աչքերը պետք ե քոռացնեմ: Յես այժմ կգնամ ձեր ասածները մեր գլուղականների ականջին կասեմ, եղ փալչի Մարգուշի ծոծրակը այժմ քոր կգա. (սկսում ե ավելի մրցել):

I Կ. ԲԱՆԱԿ.—(Շուրջը նայելով) Դուրս գալու ժամանակն ե Պետրոս, հսոր բավական ե. (կանչում ե բեմի յեսելից) տղերք վերջացրեք, դուրս յեկեք, տուն գնալու ժամանակն ե. (Ձայներ) գալիս ենք, դալիս:

(Կարմիր բանակայինները գլուղացու հետ դուրս են գալիս բեմից յեմ լսվում ե նրանց յերգը խմբովին):

Смело мы в бой пойдем

За власть советов...

(Ձայները հետհետ հեռվից են լսվում, բեմը առժամանակ մնում ե դատարի, լուսինը պայծառ լույս ե տալիս, ներս են մտնում Եփորված գեներալ մոծակներ, ամենքը վազում են դեպի լիճը յեմ սարսափած յես դառնում):

I ԵԳ ՄՈԾԱԿ.—(Ձայնացած). Գարշելի գազաններ, այստեղ ել են կերոսինով մեր յերեխաներին կոտորել:

II ԵԳ ՄՈԾԱԿ.—(Ձայնացած) Մոսկալի ե, սարսափելի յես, յես չեմ կարող այդ տանել... իմ անգին մանուկներ, իմ քնքուշ զավակներ... ձեզ այստեղ կերոսինով են կոտորում, այնտեղ գիշերամկներն են փչացնում, ագահ ձկները, բադերը ձեզ կլանում, քարճիկները լցնում, կարծես թե այդ ամենը մարդու ձեռքով ե կատարվում. Ես-Ես ել չեմ կարող... (լաց ե լինում):

ՁՈՐԱՊԵՏ.—(Քաղաքավարի) Տիկին, աստուծու սիրուն, հանգըստացեք, խնայեցեք ձեր աչքերը

ԳԵՆԵՐԱԼ.—(Խրգոված) Դի պիտի լռեք, թե վոչ. զահլա տարավ, առանց քեզ ել մեր սրտերը պղտորված ե:

ՁՈՐԱՊԵՏ.—(Լացակումած) Մեղավորը ինքդ յես, յես իմ տանը հանգիստ նստած ապրում ելի, բանվորի և դուղացու վրա նստած մասն ելի գալիս, ծարավ ժամանակներս արջունը ձծում, մեղր ու կարագի մեջ թափվում, իսկ քեզ չգիտեմ սատանեքը վորտեղից բերին, դու իմ աչքերին թող փչեցիր, վոսկու սարեր խոստացար և

յես հավատացի: Ա՛խ վորտեղ ելին ես իմ քոռացած աչքերը, ինչու քեզ պես ջերգիրներին ել ես չծծեցի: ԳԵՆԵՐԱԼ.—Դու իմ դեմն ես գորապետ. յես չեյի կարող յերևակայել, վոր բոլշևիկների մոտ, առանց արտասահմանի, կարող եր այդքան խիսին գտնվել: Կարող ելի յերևակայել, վոր Ռուսաստանի, Անդրկովկասի բոլոր ժողովուրդները մեր դեմ դուրս կգան:

ՁՈՐԱՊԵՏ.—Լավ, չեյիր կարող նախատեսել, վոր հարկ չկար ինձ քո այդ կորստաբեր գործի մեջ քաշելու, բաս եղ քյալլագլուղութուն չե, ի՞նչ ե:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Այդ ինձ խրատ կլինի ապագայում:

ՁՈՐԱՊԵՏ.—(Կատաղաբար հարձակվում ե գեներալի վրա). Խրատ, քեզ դաշանակով պետք ե սովորեցնել: Դեռ անունն ել գեներալ ե դրել. դու դեներալ չես, այլ ժուլիկի մեկը, ավաղակ, խաբերա: Յես տուր իմ թագավորութունը:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Դրողը քեզ տանի, ինքդ տեսնում ես վոր մենք կորել ենք, ինչպես Դենեկինը Մոսկվայի տակ: Պետք ե այստեղից շուտով փախչենք:

ԵԳ ՄՈԾԱԿ.—Վա՛յ, մեռնում եմ... ջուր...

ՁՈՐԱՊԵՏ.—(Քաղաքավարի) Համեցեք այստեղ խոտի վրա նստեցեք:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—(Բարկացած) Ի՞նչ եք ակալում ձգում, շուտ արեք ձանապարհ ընկնենք, միխիստրի մոտ գնանք:

ՁՈՐԱՊԵՏ.—Յես քեզ հետ կլինիմ, յես այժմ քեզանից չեմ բաժանվել, տուր ինձ, ինչ վոր խոստացել ես:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Եղ հաշիվը ենտեղ կտեսնենք:

ԹԻԿՆԱՊԱՀ.—(Վախով) Ձերդ մեծութուն, գիշերամուկ ե յերևացել:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—(Սարսափած) Այդ եր պակաս, վորքան ե այդ տնիծվածը մեր մոծակներից խոռել:

ՁՈՐԱՊԵՏ.—(Սարսափած) Նա այս կողմ ե թռչում:

I ԵԳ ՄՈԾԱԿ.—Վա՛յ, յես մեռնում եմ:

II ԵԳ ՄՈԾԱԿ.—(Բղավելով) Ոգնութուն, ազատեցեք...

ԹԻԿՆԱՊԱՀ.—Շուտ արեք, մտեք ծառերի տակ, աստուծու սիրուն, հանգարտ, լռեցեք, վոր մեր ձայնը չլսի:

ԳԵՆԵՐԱԼ.—Վա՛հ, նա յեկավ, ով հնարունի թող փախչի, ազատվի: (Մոծակները Եփորված դես ու դեն ընկնում, մտնում ե գիշերամուկը, վորը ընկնում ե մոծակների յեսելից նրանց յեմ գեներալը

փախչում են, Դիւերամուկը մի քանի վարկյան նայում է բեմի այս ու այն կողմ հաղթական կերպով, յետ փառանդ դուրս բռնում։ Բեմը դառարկ է, հեռվից լսվում է զարմոնի ձայն, բեմի վրա դուրս են գալիս I յեղ II կարմիր բացակայիցները յեղ գլուղացիներ։

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Տեսածը ինչպես եր գիշերամուկը մոծակներին յետեւից ընկել։

II Կ. ԲԱՆԱԿ. — (Գարմոնն ամեղով) Տեսար ինչպես է նա մեզ ոգնում մոծակների դեմ դուրս գալով. իզուր չեն ուրիշ յերկիրներում գիշերամուկներին պաշտպանում, նրանց բազմացնում։

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Մեզանում ել յեղբայր, մեր գործերը վատ չեն գնում. մենք շուտով թե մեր յերկրի ճահիճները կշորացնենք, թե մալյարի մոծակներին կփչացնենք։

II Կ. ԲԱՆԱԿ. — (Գարմոնը ամեղով) Այն կփչացնենք, մոծակներից ինչու պետք է վախենանք։

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Մենք այգալիսի բաշիբուզուկներ շատ ենք տեսել ինչպես Դենեկիրին, Յուզենիչին, Կոլչակին, Վրանգելին, դաշնակցականների խմբապետներին, վրացիների ադրբեջանի պարկապուղի գեներալներին, մենք նրանց ջարդ ու փշուր արինք, խողերայի բծավոր տիֆի առաջը առնենք պատվաստ անելով, ջերմոտեղ տարածող մոծակների առաջն ել կառնենք։

II Կ. ԲԱՆԱԿ. — Իզուր չեն մեր կարմիր բանակայիներին մեջ զրազիտություն տարածում, ընդհանուր, քաղաքական և սանիտարական ճշուղերի մասին դասեր տալիս։

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Հալտնի բան է, վոր պատերազմի ժամանակ հրացան է պետք, իսկ վարակիչ հիվանդությունների ժամանակ գիտություն, լուսավորություն։

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ. — Ե՛հ յեղբայրներ, տեսնես յերբ կգա այն ժամանակը, վոր մեր գլուղումն ել անգրագետ մարդ չի լինիլ։

I Կ. ԲԱՆԱԿ. — Շուտով յեղբայր, բանվորա-գլուղացիական իշխանությունը դրա համար մեծ ջանք է թափում, դպրոցներ բանում, զրույցներ, դասախոսություններ կազմում, գրքեր, լրագիրներ տարածում, կեցցե՛ մեր խորհրդային իշխանությունը...

II Կ. ԲԱՆԱԿ. — (Ածում է զարմոնը) Յերգելով յերեքը միտսին հեռանում են։

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0322139

14. 709

ԳԻՆԸ 30 ԿՈՊ. ($1\frac{3}{4}$ մամուլ)

Մ. Գ. Ֆրենկել

Союз комаров с капиталистами

Госиздат ССР Армении
Эривань—1930